

ผลของการสร้างจินตภาพต่อภาวะซึมเศร้าของวัยรุ่นในสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านบางละมุง
จังหวัดชลบุรี

ศรีวิไล โมกขาว

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

พฤษภาคม 2549

ISBN 974-502-939-4

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบปากเปล่าวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ของ ศรีวิไล โมกขาว ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช ของ
มหาวิทยาลัยบูรพาได้

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

..... ประธาน
(ร้อยเอกหญิง ดร.ชนัดดา แนนเกษร)

..... กรรมการ
(ดร.ภรภัทร เสงอุดมทรัพย์)

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน
(ดร.รังสิมันต์ สุนทรไชยา)

..... กรรมการ
(ร้อยเอกหญิง ดร.ชนัดดา แนนเกษร)

..... กรรมการ
(ดร.ภรภัทร เสงอุดมทรัพย์)

..... กรรมการ
(ดร.ประชา อินัง)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช ของ
มหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.ประทุม ม่วงมี)

วันที่ 13 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2549

การวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

(สสส.)

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลือเป็นอย่างดีจาก รอ.หญิง ดร.ชนัดดา แนนเกษร ซึ่งเป็นประธานผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และ ดร.ภรภัทร เสงอุดมทรัพย์ กรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำทางวิชาการ ความคิดเห็น และ ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ รวมทั้งช่วยตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ และสนับสนุน ให้กำลังใจเป็นอย่างดีตลอดมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง ขอกราบ ขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณคณะกรรมการสอบปากเปล่าทุกท่าน ที่ได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะในการ ปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ทุกท่านที่กรุณาตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และให้คำแนะนำตลอดทั้ง แนวทางที่เป็นประโยชน์ในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ คุณชัยพร เมธสุทธิ ผู้ปกครองสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านบางละมุง จังหวัดชลบุรี ตลอดจนเจ้าหน้าที่ในสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านบางละมุงทุกท่าน ที่ได้ให้ ความร่วมมือ และให้การสนับสนุนเป็นอย่างดีในการเก็บรวบรวมข้อมูล ขอขอบคุณเด็กวัยรุ่นใน สถานสงเคราะห์ทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือในการทำวิจัยครั้งนี้ และทุก ๆ ท่านที่ไม่ได้เอ่ยชื่อนามไว้ ณ ที่นี้ ที่ได้ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนด้านต่าง ๆ

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ในระหว่าง การศึกษา และให้กำลังใจในการทำวิจัย ขอขอบคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริม สุขภาพ (สสส.) ที่ได้ให้ทุนสนับสนุนการทำวิจัยครั้งนี้

สุดท้ายขอขอบคุณครอบครัว ที่ให้การสนับสนุน และให้กำลังใจตลอดมา ขอขอบคุณ พี่ ๆ น้อง ๆ และเพื่อน ๆ ตลอดจนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับทุกท่านที่ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วง ได้ด้วยดี

ศรีวิไล โมกขาว

47922022: สาขาวิชา: สุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช; พย.ม. (สุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช)

คำสำคัญ: การสร้างจินตภาพ/ ภาวะซึมเศร้า/ วัยรุ่น

ศรีวิไล โมกขาว: ผลของการสร้างจินตภาพต่อภาวะซึมเศร้าของวัยรุ่นในสถานสงเคราะห์
เด็กชายบ้านบางละมุง จังหวัดชลบุรี (THE EFFECT OF GUIDED IMAGERY ON DEPRESSION
AMONG ADOLESCENTS IN BANGLAMUNG'S HOME FOR BOYS) อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์:
ชนัดดา แนนเกษร, Ph.D., ภรภัทร เสงอุคมทรัพย์, Ph.D. 121 หน้า. ปี พ.ศ. 2549. ISBN 974-502-939-4

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการฝึกการสร้าง
จินตภาพต่อภาวะซึมเศร้าของวัยรุ่นในสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านบางละมุง จังหวัดชลบุรี กลุ่มตัวอย่าง
จำนวน 36 คน มีภาวะซึมเศร้าในระดับเล็กน้อยถึงปานกลาง ไม่มีความผิดปกติทางจิต ไม่เคยได้รับ
การฝึกการสร้างจินตภาพมาก่อน สุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการจับฉลาก
เข้ากลุ่มทดลอง จำนวน 18 คน กลุ่มทดลองได้รับการฝึกการสร้างจินตภาพ ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับการดูแล
ตามโปรแกรมปกติของสถานสงเคราะห์ ระยะเวลาในการดำเนินการทดลอง จำนวน 10 ครั้ง สัปดาห์ละ
2 ครั้ง เป็นเวลา 5 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย แบบประเมินภาวะซึมเศร้า
ในเด็ก (CDI) ซึ่งแปลโดยศาสตราจารย์ แพทย์หญิงอุมาพร ตรังคสมบัติ (2545) วิเคราะห์ข้อมูล
ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว
แบบวัดซ้ำ และสถิติทดสอบค่าที

ผลการศึกษาพบว่า

1. คะแนนภาวะซึมเศร้าของวัยรุ่นในสถานสงเคราะห์กลุ่มที่ได้รับการฝึกการสร้างจินตภาพ
หลังได้รับการสร้างจินตภาพทันที น้อยกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. คะแนนภาวะซึมเศร้าของวัยรุ่นในสถานสงเคราะห์กลุ่มที่ได้รับการฝึกการสร้างจินตภาพ
ในระยะติดตามผลอีก 1 เดือน น้อยกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. คะแนนภาวะซึมเศร้าของวัยรุ่นในสถานสงเคราะห์กลุ่มที่ได้รับการฝึกการสร้างจินตภาพ
หลังได้รับการสร้างจินตภาพทันที น้อยกว่าก่อนได้รับการสร้างจินตภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .01
4. คะแนนภาวะซึมเศร้าของวัยรุ่นในสถานสงเคราะห์กลุ่มที่ได้รับการฝึกการสร้างจินตภาพ
ในระยะติดตามผลอีก 1 เดือน น้อยกว่าก่อนได้รับการสร้างจินตภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
5. คะแนนภาวะซึมเศร้าของวัยรุ่นในสถานสงเคราะห์กลุ่มที่ได้รับการฝึกการสร้างจินตภาพ
ในระยะติดตามผล 1 เดือน ไม่แตกต่างจากหลังการทดลองเสร็จสิ้นทันที

จากการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า การสร้างจินตภาพเป็นวิธีหนึ่งที่สามารถลดภาวะซึมเศร้า
ให้กับวัยรุ่นได้ และเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมสุขภาพจิตให้กับวัยรุ่นในสถานสงเคราะห์เด็กชาย
บ้านบางละมุง

47922022: MAJOR: PSYCHIATRIC MENTAL HEALTH NURSING; M.N.S.

(PSYCHIATRIC MENTAL HEALTH NURSING)

KEYWORDS: GUIDED IMAGERY/ DEPRESSION/ ADOLESCENTS

SRIWILAI MOKEKHAW: THE EFFECT OF GUIDED IMAGERY ON DEPRESSION
AMONG ADOLESCENTS IN BANGLAMUNG'S HOME FOR BOYS. THESIS ADVISORS:

CHANUDDA NABKASORN, Ph.D., PORNPAT HENGUDOMSUB, Ph.D. 121 P. 2006.

ISBN 974-502-939-4

The purpose of this quasi-experimental study was to test the effect of guided imagery on depression among adolescents residing in Banglamung's home for boys in Chon Buri. A thirty six samples with mild to moderate depressive level, had never been trained for guided imagery, and had no medical illnesses or mental disorders. They were assigned into either an experimental and a control group using a simple random sampling technique. The experimental group ($N = 18$) received guided imagery training, while the control group ($N = 18$) received the usual care provided in home for boys. The experimental period included ten sessions, conducted twice a week. The Children Depressive Inventory (CDI) translated into Thai by Prof. Dr.Umaporn Trugkasombat (2002) was used to measure depression among sample. Descriptive statistics, t-test and repeated one-way analysis of variance were employed to analyze the data

The results of this study revealed that:

1. The mean depression scores of the experimental group had significantly lower than those of control group scores ($p < .05$) immediately after completing the guided imagery training.
2. The mean depression scores of the experimental group had significantly lower than those of control group scores ($p < .05$) at one month after completing the guided imagery training.
3. The mean depression scores of the experimental group had significantly lower than before receiving the guided imagery training ($p < .01$) immediately after completing the guided imagery training.
4. The mean depression scores of the experimental group had significantly lower than before receiving the guided imagery training ($p < .05$) at one month after completing the guided imagery training.
5. There was no significant difference of the mean depression scores of the experimental group comparing between immediately after completing the guided imagery training and at one month after completing the guided imagery training.

The results from this study affirmed that guided imagery is an effective intervention which helps to reduce depression among adolescents in Banglamung's home for boys. It is also useful for mental health promotion.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	จ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฌ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	5
สมมติฐานการวิจัย.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากงานวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
ภาวะซึมเศร้า.....	11
ภาวะซึมเศร้าในวัยรุ่น.....	23
วัยรุ่นในสถานสงเคราะห์.....	24
ภาวะซึมเศร้าของวัยรุ่นในสถานสงเคราะห์.....	27
การสร้างจินตภาพ.....	31
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างจินตภาพและภาวะซึมเศร้า.....	39
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	43
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	43
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	44
การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ.....	47
การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง.....	48
การรวบรวมข้อมูล.....	49

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
การดำเนินการทดลอง.....	49
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	52
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	54
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	54
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	66
สรุปผลการวิจัย.....	67
การอภิปรายผล.....	67
ข้อเสนอแนะ.....	74
บรรณานุกรม.....	76
ภาคผนวก.....	84
ภาคผนวก ก.....	85
ภาคผนวก ข.....	87
ภาคผนวก ค.....	109
ภาคผนวก ง.....	117
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	121

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แบบแผนการทดลอง.....	50
2	แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ.....	55
3	แสดงจำนวน ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการศึกษา.....	56
4	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของอายุระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	56
5	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนภาวะซึมเศร้าของกลุ่มทดลองที่ได้รับการฝึกการสร้าง จิตภาพและกลุ่มควบคุมที่ได้รับการดูแลตามปกติในระยะก่อนทดลอง.....	57
6	ข้อมูลและค่าสถิติพื้นฐานของภาวะซึมเศร้าของเด็กวัยรุ่นในสถานสงเคราะห์เด็กชาย บ้านบางละมุง ก่อนทดลอง ระยะหลังทดลองเสร็จสิ้นทันที และระยะติดตามผล 1 เดือน ในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	58
7	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนเฉลี่ยภาวะซึมเศร้าของเด็กวัยรุ่น ในสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านบางละมุง ระหว่างวิธีการทดลองกับระยะเวลาของ การทดลอง.....	59
8	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนภาวะซึมเศร้าเด็กวัยรุ่น ในสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านบางละมุง ในกลุ่มทดลอง ก่อนการทดลอง หลังการทดลองเสร็จสิ้น และ ในระยะติดตามผล 1 เดือน.....	61
9	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนภาวะซึมเศร้าเด็กวัยรุ่น ในสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านบางละมุง ในกลุ่มทดลอง หลังการทดลอง เสร็จสิ้นทันที และในระยะติดตามผล 1 เดือน.....	62
10	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนภาวะซึมเศร้าเด็กวัยรุ่น ในสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านบางละมุง ในกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง หลังการทดลองเสร็จสิ้นทันที และในระยะติดตามผล 1 เดือน.....	63
11	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนภาวะซึมเศร้าของกลุ่มทดลองที่ได้รับการฝึก การสร้างจิตภาพกับกลุ่มควบคุมที่ได้รับการดูแลปกติ ในระยะหลังทดลองทันที.....	64
12	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนภาวะซึมเศร้าของกลุ่มทดลองที่ได้รับการฝึก การสร้างจิตภาพกับกลุ่มควบคุมที่ได้รับการดูแลปกติ ในระยะติดตามผล 1 เดือน.....	64

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	10
2 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกับระยะเวลาของการทดลองต่อ คะแนนเฉลี่ยภาวะซึมเศร้าของเด็กวัยรุ่นในสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านบางละมุง.....	60